

# HOÀN THIỆN KẾ TOÁN DOANH THU, CHI PHÍ VÀ XÁC ĐỊNH KẾT QUẢ KINH DOANH TẠI CÔNG TY TNHH MTV XỔ SỐ KIẾN THIẾT NAM ĐỊNH: THỰC TRẠNG VÀ KHUYẾN NGHỊ

● NGUYỄN NGỌC ÁNH<sup>1</sup> - ĐINH THỊ KIM XUYẾN<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Học viên Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

<sup>2</sup>Giảng viên Trường Đại học Kinh tế - Kỹ thuật Công nghiệp

## TÓM TẮT:

Trong bối cảnh hội nhập và chuyển đổi số ngày càng mạnh mẽ, việc nâng cao chất lượng công tác kế toán đóng vai trò quan trọng trong đảm bảo minh bạch tài chính và hiệu quả quản lý tại các doanh nghiệp nhà nước. Bài viết này phân tích thực trạng kế toán doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh tại Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định trong giai đoạn 2021-2023. Qua đó, đề xuất các giải pháp hoàn thiện nhằm nâng cao hiệu quả quản lý tài chính, phù hợp với yêu cầu pháp lý và đặc thù ngành Xổ số kiến thiết.

**Từ khóa:** kế toán doanh thu, chi phí, kết quả kinh doanh, xổ số kiến thiết, Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định.

## 1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh cạnh tranh ngày càng gay gắt và yêu cầu minh bạch tài chính ngày càng cao, các doanh nghiệp, đặc biệt là doanh nghiệp nhà nước cần chú trọng tối công tác kế toán như một công cụ hỗ trợ quản lý và ra quyết định. Đối với Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định, hoạt động kinh doanh đặc thù mang lại nguồn thu quan trọng cho ngân sách địa phương, việc kiểm soát chặt chẽ doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh chính xác là yêu cầu then chốt.

Tuy nhiên, thực tế cho thấy công tác kế toán tại Công ty vẫn còn một số hạn chế, chưa tận dụng hết

lợi ích của công nghệ và chưa tối ưu hóa hiệu quả thông tin kế toán trong hoạch định chiến lược. Từ đó đặt ra yêu cầu cấp thiết phải hoàn thiện công tác kế toán doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh tại doanh nghiệp này.

## 2. Cơ sở lý luận

Công tác kế toán doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh là nội dung trọng yếu trong hệ thống kế toán tài chính của doanh nghiệp. Theo Chuẩn mực kế toán Việt Nam số 14 - Doanh thu và thu nhập khác (VAS 14), doanh thu là “tổng giá trị các lợi ích kinh tế doanh nghiệp thu được trong kỳ kế toán, phát sinh từ các hoạt động sản xuất, kinh

doanh thông thường, góp phần làm tăng vốn chủ sở hữu, không bao gồm phần đóng góp của cổ đông”[1]. Trong khi đó, chi phí theo Chuẩn mực kế toán số 01 - Chuẩn mực chung (VAS 01), được hiểu là “tổng giá trị các khoản làm giảm lợi ích kinh tế trong kỳ kế toán dưới hình thức các khoản tiền chi ra, khấu hao tài sản hoặc phát sinh nghĩa vụ nợ”[2].

Kết quả kinh doanh là sự chênh lệch giữa doanh thu và chi phí trong kỳ, được thể hiện trên Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh. Việc xác định đúng kết quả kinh doanh không chỉ có ý nghĩa về mặt kế toán mà còn phục vụ cho việc ra quyết định tài chính, lập kế hoạch và kiểm soát nội bộ.

Đối với doanh nghiệp kinh doanh xổ số kiến thiết, công tác kế toán có một số đặc thù riêng biệt:

*Thứ nhất*, doanh thu phát sinh chủ yếu từ hoạt động phát hành vé số (truyền thống, lô tô, vé cào), trong đó mỗi loại hình có phương thức phát hành, thời gian ghi nhận và đối tượng người mua khác nhau.

*Thứ hai*, các khoản chi phí chính bao gồm chi phí in ấn vé số, chi phí phát hành (hoa hồng đại lý), chi phí quảng bá và đặc biệt là chi phí trả thưởng - chiếm tỷ trọng lớn trong tổng chi phí kinh doanh.

*Thứ ba*, các khoản thu nhập khác và doanh thu hoạt động tài chính như lãi gửi ngân hàng tuy không chiếm tỷ trọng lớn nhưng vẫn cần được ghi nhận, phân loại chính xác để đảm bảo tính minh bạch và tuân thủ quy định.

Do đó, kế toán trong doanh nghiệp xổ số cần tuân thủ chặt chẽ các quy định về ghi nhận doanh thu, phân loại chi phí theo đúng các yếu tố kế toán, đồng thời xác định chính xác lợi nhuận trước thuế, sau thuế và lợi nhuận lũy kế, nhằm cung cấp thông tin đáng tin cậy cho các bên liên quan như cơ quan quản lý nhà nước, cổ đông nhà nước và tổ chức kiểm toán độc lập[3].

Việc áp dụng các nguyên tắc kế toán hiện hành như giá gốc, dồn tích và phù hợp cũng đóng vai trò quan trọng trong đảm bảo tính chính xác và nhất quán của các chỉ tiêu tài chính, đặc biệt trong môi trường kinh doanh có rủi ro cao như ngành xổ số kiến thiết. Ngoài ra, Thông tư số 200/2014/TT-BTC cũng hướng dẫn cụ thể cách hạch toán các tài khoản liên quan như: TK 511 - Doanh thu bán hàng, TK 521 - Các khoản giảm trừ doanh thu, TK 632 -

Giá vốn hàng bán, TK 911 - Xác định kết quả kinh doanh, góp phần chuẩn hóa thông tin tài chính trong toàn hệ thống doanh nghiệp[4].

Như vậy, có thể khẳng định việc hoàn thiện công tác kế toán doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh không chỉ giúp doanh nghiệp đảm bảo tuân thủ pháp lý mà còn nâng cao hiệu quả tài chính và khả năng cạnh tranh - đặc biệt đối với các doanh nghiệp nhà nước hoạt động trong lĩnh vực đặc thù như xổ số kiến thiết.

### 3. Thực trạng tại Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định

Trong giai đoạn 2021-2023, doanh thu của Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định có xu hướng tăng nhẹ qua từng năm, phản ánh hiệu quả của việc mở rộng mạng lưới đại lý, đa dạng hóa sản phẩm xổ số và điều chỉnh cơ cấu phát hành phù hợp với thị trường. Doanh thu chủ yếu đến từ hoạt động phát hành vé xổ số truyền thống, vé lô tô và vé cào, trong đó vé số truyền thống chiếm khoảng 80% tổng doanh thu hàng năm[1].

Biểu đồ cơ cấu doanh thu cho thấy sự dịch chuyển nhẹ từ vé truyền thống sang các loại hình có yếu tố giải trí cao như vé cào trúng thưởng ngay, thể hiện sự thích ứng của doanh nghiệp với xu hướng tiêu dùng hiện đại. Tuy nhiên, doanh thu tài chính và thu nhập khác vẫn chiếm tỷ trọng rất nhỏ, chủ yếu đến từ lãi tiền gửi ngân hàng và một số khoản xử lý tồn kho hoặc thanh lý tài sản không đáng kể[2].

Về mặt chi phí, chi phí trả thưởng là khoản mục lớn nhất, chiếm trên 50% tổng chi phí hoạt động kinh doanh - một đặc điểm điển hình của doanh nghiệp xổ số[3]. Bên cạnh đó là chi phí in ấn vé, hoa hồng phát hành qua đại lý và chi phí quản lý doanh nghiệp.

Công ty đã áp dụng các tài khoản kế toán phù hợp với hệ thống tài khoản theo Thông tư số 200/2014/TT-BTC, bao gồm:

- TK 511 - Doanh thu bán hàng và cung cấp dịch vụ
- TK 521 - Các khoản giảm trừ doanh thu
- TK 515 - Doanh thu hoạt động tài chính
- TK 632 - Giá vốn hàng bán
- TK 642 - Chi phí quản lý doanh nghiệp
- TK 911 - Xác định kết quả kinh doanh[4]

Việc ghi nhận doanh thu và chi phí nhìn chung được thực hiện đầy đủ, tuân thủ các nguyên tắc kế toán cơ bản như giá gốc, dồn tích và phù hợp. Tuy nhiên, công tác phân tích thông tin kế toán phục vụ ra quyết định quản trị còn ở mức đơn lẻ. Báo cáo tài chính chủ yếu được lập để tuân thủ pháp lý, chưa thực sự khai thác số liệu kế toán để đánh giá hiệu quả hoạt động theo từng dòng sản phẩm, khu vực hoặc kênh phân phối.

Bên cạnh đó, hệ thống kế toán chưa tích hợp chặt chẽ với các bộ phận như quản lý đại lý, marketing, logistics... khiến việc tổng hợp dữ liệu chậm trễ, ảnh hưởng đến khả năng phản ứng linh hoạt trong điều hành.

Trong cùng kỳ, Công ty duy trì mức lợi nhuận gộp ổn định từ 8% đến 12% so với doanh thu thuần - phản ánh khả năng kiểm soát chi phí phát hành và trả thưởng khá tốt. Tuy vậy, lợi nhuận thuần sau khi trừ các khoản chi phí gián tiếp và quản lý vẫn chưa đạt kỳ vọng, nguyên nhân chủ yếu là do nguồn vốn nhân rồi chưa được sử dụng hiệu quả.

Doanh thu tài chính - phần lớn là lãi tiền gửi ngân hàng - chiếm tỷ trọng rất nhỏ. Việc chưa đa dạng hóa danh mục đầu tư hoặc triển khai các kênh sinh lời ngắn hạn đã khiến dòng tiền tạm thời nhàn rỗi không tạo được giá trị gia tăng[5].

Thu nhập khác cũng không đáng kể, phản ánh hiệu quả khai thác tài sản hoặc các hoạt động sinh lời phụ trợ còn hạn chế. Doanh nghiệp chưa ghi nhận các khoản thu từ đầu tư tài chính ngắn hạn, hoạt động liên kết hoặc hợp tác khai thác dịch vụ bổ sung - vốn có thể mang lại nguồn lợi nhuận tiềm năng đáng kể.

Tỷ suất lợi nhuận ròng trên doanh thu thuần hiện đang ở mức trung bình ngành. Mặc dù ổn định, nhưng doanh nghiệp vẫn thiếu đột phá về hiệu quả sinh lời. Điều này đặt ra yêu cầu cần thiết về việc tái cấu trúc danh mục tài chính, tăng cường quản lý chi phí và tối ưu hóa nguồn lực hiện có để cải thiện năng suất và tỷ lệ sinh lời trong giai đoạn tiếp theo[6].

### **3.3. Hạn chế**

Mặc dù hệ thống kế toán tại Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định đã vận hành ổn định và tuân thủ các quy định hiện hành, nhưng vẫn tồn tại một số hạn chế cơ bản ảnh hưởng đến tính

hiệu quả, kịp thời và khả năng hỗ trợ ra quyết định của hệ thống thông tin kế toán. Cụ thể:

*Thứ nhất, ghi nhận doanh thu chưa phản ánh đầy đủ bản chất kinh tế của giao dịch.*

Hiện tại, Công ty mới chỉ ghi nhận doanh thu thuần dựa trên giá trị bán hàng thực tế, nhưng chưa xây dựng hoặc áp dụng cơ chế dự phòng cho các khoản chiết khấu thương mại, giảm giá hoặc doanh thu bị trả lại một cách hệ thống. Điều này có thể làm sai lệch số liệu doanh thu trong các kỳ kế toán có biến động lớn về thị trường hoặc chính sách khuyến mãi.

*Thứ hai, hệ thống phần mềm kế toán chưa được tích hợp toàn diện.*

Việc chưa triển khai phần mềm ERP (Enterprise Resource Planning) khiến công tác kế toán chủ yếu vẫn dựa trên các thao tác thủ công hoặc bán tự động. Dữ liệu từ các bộ phận như kho, bán hàng, trả thưởng chưa được liên thông trực tuyến với phòng kế toán, dẫn đến độ trễ trong tổng hợp và lập báo cáo tài chính, đồng thời làm tăng nguy cơ sai sót số liệu.

*Thứ ba, năng lực và trình độ nhân sự kế toán chưa đồng đều.*

Công tác đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn cho đội ngũ kế toán chưa được tổ chức thường xuyên và bài bản. Một số nhân viên chưa nắm chắc các quy định mới về chuẩn mực kế toán, dẫn đến tình trạng phụ thuộc vào kinh nghiệm xử lý, thiếu tính linh hoạt khi doanh nghiệp mở rộng loại hình sản phẩm hoặc thay đổi phương thức phát hành vé.

*Thứ tư, thiếu phân tích sâu phục vụ quản trị.*

Báo cáo kế toán hiện tại chủ yếu phục vụ mục tiêu tuân thủ pháp lý và lập báo cáo tài chính định kỳ, chưa phát triển thành hệ thống kế toán quản trị có khả năng hỗ trợ ra quyết định chiến lược. Các phân tích lợi nhuận theo sản phẩm, theo khu vực thị trường hoặc theo đại lý chưa được triển khai, khiến ban lãnh đạo thiếu cơ sở để điều chỉnh chiến lược kinh doanh theo hướng tối ưu hóa nguồn lực.

## **4. Giải pháp hoàn thiện công tác kế toán doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh**

Nhằm nâng cao hiệu quả công tác kế toán tại Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định, bài viết đề xuất một số giải pháp hoàn thiện theo

từng nhóm chức năng trọng yếu, dựa trên cơ sở thực tiễn doanh nghiệp và định hướng các chuẩn mực kế toán hiện hành.

#### 4.1. Về công tác kế toán doanh thu

*Tuân thủ nghiêm các điều kiện ghi nhận theo VAS 14:* Doanh thu cần được ghi nhận khi đã chuyển giao phần lớn rủi ro và lợi ích kinh tế cho người mua, đảm bảo tính chắc chắn về thu nhập và xác định được chi phí liên quan. Đây là nguyên tắc then chốt trong chuẩn mực kế toán Việt Nam số 14[1].

*Phân loại doanh thu chi tiết:* Việc tách biệt rõ ràng giữa doanh thu từ hoạt động kinh doanh chính (bán vé số), doanh thu tài chính (lãi tiền gửi) và thu nhập khác (thanh lý tài sản, thu nhập bất thường) giúp nâng cao tính minh bạch và hỗ trợ phân tích hiệu quả từng nguồn thu[2].

*Áp dụng phân tích doanh thu theo kênh và khu vực:* doanh nghiệp cần xây dựng công cụ theo dõi và phân tích doanh thu theo địa bàn, loại hình sản phẩm, đại lý phân phối - điều này hỗ trợ đánh giá hiệu suất phát hành và xây dựng chiến lược thị trường theo hướng tối ưu[3].

#### 4.2. Về công tác kế toán chi phí

*Mã hóa chi phí chi tiết theo chương trình phát hành:* Thiết lập hệ thống mã chi phí theo từng loại vé, từng chiến dịch phát hành sẽ giúp doanh nghiệp dễ dàng kiểm soát, đối chiếu và phân tích chi phí phát sinh theo mục tiêu quản trị[4].

*Ứng dụng phần mềm quản lý chi phí theo định mức:* Các phần mềm quản lý kế toán có khả năng thiết lập định mức in ấn, phát hành, trả hoa hồng sẽ giúp doanh nghiệp giám sát chi phí hiệu quả, phát hiện kịp thời các chi phí bất thường hoặc không hợp lý[5].

#### 4.3. Về xác định kết quả kinh doanh

*Xây dựng báo cáo phân tích lợi nhuận theo dòng*

*sản phẩm:* Việc thiết lập hệ thống báo cáo phân tích lợi nhuận cho từng loại vé (truyền thống, lô tô, vé cào...) sẽ giúp lãnh đạo doanh nghiệp có cái nhìn chính xác về hiệu quả từng dòng sản phẩm, từ đó có cơ sở điều chỉnh chiến lược phát hành, quảng bá và chi phí[6].

*Phân tích biến động lợi nhuận ròng:* Cần bổ sung phân tích định kỳ về sự thay đổi lợi nhuận ròng theo các yếu tố: doanh thu, chi phí vận hành, chính sách thuế và tỷ lệ trả thưởng. Đây là công cụ giúp dự báo dòng tiền và cải thiện hiệu quả tài chính dài hạn[7].

#### 4.4. Về ứng dụng công nghệ và phát triển nguồn nhân lực kế toán

*Đầu tư hệ thống ERP hoặc công cụ BI:* Việc ứng dụng các phần mềm quản trị kế toán tổng thể (như MISA AMIS, Bravo ERP, hoặc SAP ERP) không chỉ giúp giảm thiểu sai sót mà còn nâng cao hiệu quả phân tích tài chính theo thời gian thực, hỗ trợ quá trình ra quyết định chiến lược[8].

*Tổ chức đào tạo chuyên sâu định kỳ:* Đội ngũ kế toán cần được đào tạo cập nhật về chuẩn mực kế toán mới, kỹ năng sử dụng phần mềm, kỹ năng phân tích số liệu tài chính - đặc biệt trong bối cảnh chuyển đổi số mạnh mẽ trong lĩnh vực kế toán và kiểm toán[9].

### 5. Kết luận

Công ty TNHH MTV Xổ số Kiến thiết Nam Định đóng vai trò quan trọng trong việc đóng góp ngân sách địa phương và phát triển các công trình phúc lợi xã hội. Do đó, việc hoàn thiện kế toán doanh thu, chi phí và xác định kết quả kinh doanh là cần thiết để đảm bảo hiệu quả tài chính, minh bạch quản trị và tuân thủ pháp luật. Các giải pháp đề xuất trong bài viết có thể là cơ sở thực tiễn để Công ty nâng cao hiệu quả quản lý và có thể nhân rộng cho các doanh nghiệp xổ số kiến thiết khác ■

### TÀI LIỆU TRÍCH DẪN VÀ THAM KHẢO:

- [1] Bộ Tài chính (2001), Chuẩn mực kế toán Việt Nam số 14 - Doanh thu và thu nhập khác, ban hành theo Quyết định số 149/2001/QĐ-BTC.
- [2] Nguyễn Văn Công (2019), Kế toán tài chính doanh nghiệp, NXB Tài chính.

- [3] Trần Thị Hải Yến (2020), Phân tích doanh thu và định hướng thị trường trong doanh nghiệp dịch vụ, Tạp chí Kế toán và Kiểm toán.
- [4] Nguyễn Thị Thu (2021), Kiểm soát chi phí theo mô hình mã hóa chi tiết: Kinh nghiệm từ doanh nghiệp sản xuất vé số, Tạp chí Tài chính Doanh nghiệp.
- [5] Bộ Tài chính (2014), Thông tư số 200/2014/TT-BTC về chế độ kế toán doanh nghiệp.
- [6] Đinh Thị Kim Xuyên, Kế toán quản trị chiến lược chi phí - Vai trò và các kỹ thuật áp dụng, Tạp chí Công Thương, ngày 30/08/2022.
- [7] Nguyễn Thị Mai (2021), Quản trị lợi nhuận và đánh giá hiệu quả tài chính, NXB Đại học Kinh tế quốc dân.
- [8] Nguyễn Văn Lâm (2023), Chuyển đổi số trong kế toán tài chính và ứng dụng ERP, NXB Thống kê.
- [9] PwC Vietnam (2022), Vietnam Accounting and Financial Reporting Update, Báo cáo nội bộ.

**Ngày nhận bài: 24/1/2025**

**Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 8/2/2025**

**Ngày chấp nhận đăng bài: 26/2/2025**

## **IMPROVING REVENUE AND COST ACCOUNTING AND BUSINESS RESULT DETERMINATION AT NAM DINH LOTTERY ONE MEMBER LIMITED LIABILITY COMPANY: CURRENT PRACTICES AND RECOMMENDATIONS**

● **NGUYEN NGOC ANH<sup>1</sup>**

● **DINH THI KIM XUYEN<sup>2</sup>**

<sup>1</sup>Student, University of Economics - Technology for Industries

<sup>2</sup>Lecturer, University of Economics - Technology for Industries

### **ABSTRACT:**

Amid increasing international integration and ongoing digital transformation, enhancing the quality of accounting is essential for ensuring financial transparency and effective management, particularly within state-owned enterprises. This study examines the current practices related to revenue and expense accounting, as well as the determination of business performance, at Nam Dinh Lottery One Member Limited Liability Company during the period 2021 - 2023. Based on the analysis, the study proposes practical solutions aimed at improving financial management efficiency while aligning with legal regulations and the unique operational characteristics of the lottery sector.

**Keywords:** revenue accounting, expenses, business performance, lottery, Nam Dinh Lottery One Member Limited Liability Company.